

Call for papers - Mall för abstracts

Forskningsbaserad undervisning – Teori och praktik i samverkan

4 november 2025

Förhoppning undran och ovisshet – att vara elev med intellektuell funktionsnedsättning (IF) i SiS skolverksamhet

Tänkt målgrupp: Lärare på anpassade grund- och gymnasieskolor, speciallärare, specialpedagoger

Nyckelord: IF, SiS skolverksamhet, barns röster, epistemisk orättvisa

Namn på presentatör: Martin Hugo, docent i pedagogik

Emailadress: martin.hugo@ju.se

Organisation: HLK

Inledning

Det här forskningsprojektet syftar till att tvångsomhändertagna barn- och ungdomar med en intellektuell funktionsnedsättning (IF) ska få sina röster hörda. I Sverige går cirka 22 500 barn och ungdomar i den anpassade grund- och gymnasieskolan (Skolverket, 2021). I en nyligen publicerad forskningsöversikt av nordisk forskning om utbildning av elever med IF konstateras att det saknas en stabil vetenskaplig grund för att säga något om hur dessa elever själva upplever sin skolsituation (Frostlund & Nordgren, 2023). Elever med IF är en utsatt grupp som måste skyddas bättre av skolan och samhället genom förebyggande insatser. Ett exempel på detta är att barn och ungdomar med IF har varit överrepresenterade (8–12% av eleverna) bland tvångsomhändertagna barn och ungdomar inom Statens institutionsstyrelses (SiS) skolverksamhet under hela 2000-talet (Se tex SiS, 2009; 2019). Genom att undersöka och förstå de specifika utmaningar och behov som denna grupp av elever står inför, både inom och utanför skolan, kan forskningen bidra till att utforma effektiva interventioner och stödåtgärder för att minska denna överrepresentation och främja deras välbefinnande. Forskning där elever med IF får sin röst hörd kan också bidra till att skapa ett mer inkluderande, rättvist och stödjande samhälle för alla.

Syfte/forskningsfrågor

Studiens syfte är att ge en beskrivning av SiS skolverksamhet för elever med IF. Detta syfte uppnås genom att undersöka hur undervisningen arrangeras i SiS skolverksamheter samt genom att låta elevernas egna röster och upplevelser komma till uttryck när det gäller deras erfarenheter av undervisningen.

Frågeställningar:

- Hur arrangeras undervisningen i SiS skolverksamhet för elever med IF?
- Vilka kurser erbjuds eleverna?
- Vilka anpassningar beskriver lärare och rektorer att de gör i undervisningen för elever med IF?
- Hur upplever elever med IF undervisningen på SiS?

Teori (om tillämpligt)

Epistemisk orättvisa (Fricker, 2017)

Metod alternativt tillvägagångssätt

Fenomenologisk etnografi (Hugo, 2013)

Resultat eller preliminära resultat

Under presentationen får ni ta del av barn och ungdomars röster från fältstudier på åtta särskilda ungdomshem och hur de upplever skolverksamheten under tiden de är tvångsomhändertagna. Resultaten är ännu inte publicerade, de kommer att publiceras som en monografi våren 2026 i Forskningsrapportserien *Institutionsvård i fokus*, samt i fyra vetenskapliga artiklar under 2026-2027.

Referenser

- Fricker, M. (2007). Epistemisk orättvisa. Kunskap, makt och etik. Thales, Stockholm.
- Frostlund, J., & Nordgren, P. (2023). Inkludering, en skola för alla och elever med intellektuell funktionsnedsättning i grundskolan: En forskningsöversikt av forskning i Sverige, Norge, Danmark och Finland., *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 9(1), 3–19.
- Hugo, M. (2013). *Meningsfullt lärande i skolverksamheten på särskilda ungdomshem*. Institutionsvård i Fokus. Forskningsrapport nr 1:2013, Stockholm: Statens institutionsstyrelse.
- Statens institutionsstyrelse. (2009). Årsrapport ADAD. Ungdomar inskrivna på SiS särskilda ungdomshem under år 2008. Tabeller. Allmän SiS-rapport 2009:7
- Statens institutionsstyrelse. (2019). *Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2018*. Institutionsvård i fokus nr 2. Statens institutionsstyrelse.
- Skolverket. (2021). Beskrivande statistik. Elever i grundsärskola läsåret 2020/21. Dnr 2021:624. Skolverket.